

BÖLÜM 9

İNCİNEBİLİR GRUPLAR İÇİN GÜÇLENDİRME KAVRAMI

Nazlı TURGUT ATAĞ¹
Meltem MERİÇ²

GİRİŞ

İnsan savunmasızlığı; insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olarak algılanmakta, insan ilişkilerinin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır.

İncinebilir birey/gruplar herhangi bir nedenle kendi yaşamını sürdüremeyen veya kendini fiziksel, psikolojik, sosyoekonomik ya da yasal yönden koruyamayan kolayca incinebilen kişidir.

Kişilerin yaşı, cinsiyeti, etnik özellikleri, sağlık durumu vb. halleri bu kişilerin daha kolay örselenebilmeleri ve incinebilir gruplar arasında yer almalarına neden olmaktadır.

İNCİNEBİLİRLİK KAVRAM VE TANIMI

İncinebilirlik sözcüğü Latince “yaralamak, incitmek” anlamına gelen ‘*vulnus* (yara)’ kelimesinden türetilmiş, “fiziksel yaralanma ve incinmeye karşı duyarlılık ve hassasiyete yakınlık” şeklinde tanımlanmıştır.

İncinebilirlik kavramının kökenini oluşturan incinmek fiili Türk Dil Kurumu’nda (2021) “Birinin herhangi bir davranışı yüzünden üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak” olarak tanımlanmıştır.¹ Vulnerability kavramı Oxford İngilizce Sözlük (2021) tarafından Türkçe’ye çevirisi “savunmasız olma niteliği, kolayca incinebilir, etkilenebilir veya fiziksel ya da duygusal saldırıya uğrama”, (kişi için) olarak tanımlanmıştır.²

Literatürde incinebilirlik kavramı ise, temel gereksinimlerini yerine getirebilmek için desteğe ihtiyaç duyma (bağımlılık), başkalarıyla iletişim kurmayı engelleyici duruma sahip olma, kötü muamele ve saldırılara karşı kendini koruyamama şeklinde ifade edilmiştir.

¹ Uzm. Arş. Gör. Nazlı Turgut ATAĞ Yakın Doğu Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, nazli.turgut@neu.edu.tr

² Doç. Dr. Meltem MERİÇ Lokman Hekim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, meltem.meric@lokmanhekim.edu.tr

İncinebilir gruplara yönelik toplumsal farkındalık ve damgalama ile mücadele çalışmalarını hız kazanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Türk dili kurumu (2021). (11/07/2021 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
2. Oxford ingilizce sözlük (2021). (11/07/2021 tarihinde <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com> adresinden ulaşılmıştır).
3. The World Health Report: Reducing risks, promoting healthy life (2002). (11/07/2021 tarihinde https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42510/WHR_2002.pdf adresinden ulaşılmıştır).
4. Hong S. Access to higher education for disadvantaged groups in China. *Chinese Education and Society*, 2004; 37(1), 54-71. doi: 10.1080/10611932.2004.11031612 <https://www.ifrc.org/en/publications-and-reports/evaluations/?p=3>
5. IFRC Global Acceleration (2019). (05/04/2021) tarihinde <https://media.ifrc.org/ifrc/ifrc-2019-global-plan/> adresinden ulaşılmıştır).
6. Gökbayrak Ş. Sosyal dışlanma sorunsalına Türkiye düzleminde geliştirilen model uygulamalar. Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Faaliyetleri, 2005. <http://sosyalpolitika.fisek.org.tr/?p=43>
7. Aytaş G, Karadaş D. Dezavantajlı öğrencilerin okuma anlama gelişimleri. *International Periodical For The Languages, Literature And History Of Turkish Or Turkic*. 2014; 9(11). 79-92.
8. Dimitrova-Stull A. Violence against women in the EU, State of play. *Briefing, European Parliamentary Research Service*, 2014.
9. McElvaney, R., Lalor, K. (2014). Child abuse in Europe. In J. Conte (Ed.), *Child Abuse and Neglect Worldwide*, Vol. 2. Santa Barbara, CA: Praeger.
10. Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi. Dünya Uyuşturucu Raporu 2018, Birleşmiş Milletler Yayınları, New York, 2018.
11. Başar M , Akan D , Çiftçi M . Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 2018; 26(5): 1571-1578.
12. Gülha A , Demirtaş H. Dezavantajlı bir grup olarak geçici koruma statüsündeki öğrencilerin eğitim öğretim hizmetlerinden yararlanma durumları. *Harran Maarif Dergisi*, 2020; 5(2), 46-75 . DOI: 10.22596/2020.0502.46.75
13. TÜİK (2014). *Çocuk iş gücü anketi sonuçları*. (11/07/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Cocuk-Isgucu-Anketi-Sonuclari-13659> adresinden ulaşılmıştır).
14. Uysal AO. Dünyada yaygın bir sorun: yaşlı istismarı ve ihmali. *Aile ve Toplum*, 2002;5(2).
15. TÜİK (2020). *İstatistiklerle yaşlılar*. (11/07/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Yasli-lar-2019-33712> adresinden ulaşılmıştır).
16. Tufan, İ. (2011). Türkiye’de Yaşlılara Şiddet, I. Türkiye Gerontoloji Atlası’ndan (GeroAtlas) Bir Kesit. Gero Yayın, Antalya.
17. Kıssal A, Beşşer A. Yaşlı istismar ve ihmalinin değerlendirilmesi. *TAF Prev Med Bull*, 2009; 8(4):357-364
18. Üniversitesi toplumsal cinsiyet ve kadın çalışmaları araştırma merkezi, K. (2020). Türkiye’de toplumsal cinsiyet ve kadın algısı araştırması (2020). Kadir Has Üniversitesi.
19. WHO. (2013), “Responding to Intimate Partner Violence and Sexual Violence Against Women - WHO Clinical and Policy Guidelines”, Italy: World Health Organization.
20. Karal D, Aydemir E. Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu (USAK) Sosyal Araştırmalar Merkezi, 2012. Rapor No: 12-01, Ankara.
21. UNSTATS (2015). *The World’s Women 2015: Trends and Statistics*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Statistics Division. Sales No. E.15.XVII.8, Statistical Annex. (19/07/2021 tarihinde <https://unstats.un.org/unsd/gender/chapter6/chapter6.html> adresinden ulaşılmıştır).

22. TÜİK (2018). İstatistiklerle Kadınlar. (20/07/2021 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Kadin-2018-30707> adresinden ulaşılmıştır).
23. TÜİK (2019), Hanehalkı İşgücü İstatistik Bülteni. (19/07/2021 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30687> adresinden ulaşılmıştır).
24. Engelliler Hakkında Kanun (2005), Resmi Gazete (Sayı 25868). (11/07/2021 tarihinde <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5378.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
25. Goering S. (2015). Rethinking disability: the social model of disability and chronic disease. *Curr Rev Musculoskelet Med*, 2015; 8:134-138.
26. Çondur F, Yenipazarlı A, Cömertler N. Engelli istihdamının dünyada ve türkiyedeki görünümü. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 2020; 7(5): 347-362.
27. Banks J, Grotti R, Fahey É, Watson D. 2018. "disability and discrimination in ireland: evidence from the qnhs equality modules 2004, 2010, 2014," *Research Series, Economic and Social Research Institute (ESRI)*, 2018.
28. Cudjoe E, Alhassan A. "Perceptions about disability among persons with and without disabilities in sekondi, ghana: A qualitative study". *Asian Research Journal of Arts and Social Sciences*, 2017; 3 (1): 1-10.
29. Öztürk K. (2014). Dezavantajlı gruplara yönelik ayrımcılık: engellilerin çalışma hayatında karşılaştıkları ayrımcılık ve çözüm önerileri, çalışma ve sosyal güvenlik eğitim ve araştırma merkezi, *Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi*, Ankara.
30. SGDD, Göç Terminolojisi (2017). (6/04/2021 tarihinde <https://sgdd.org.tr/goc-terminolojisi/> adresinden ulaşılmıştır).
31. International organization for migration. (2018). World migration report, 2018. Geneva: IOM. (27/07/2021 tarihinde <https://www.iom.int/wmr/world-migrationreport> adresinden ulaşılmıştır).
32. World Health Organization (2018). Report on the health of refugees and migrants in the WHO European Region: no public health without refugee and migrant health. Denmark: WHO Regional Office for Europe. (27/07/2021 tarihinde <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/311347/9789289053846-eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden ulaşılmıştır).
33. European Liberal Forum (2018)27/07/2021 tarihinde <https://www.liberalforum.eu/> adresinden ulaşılmıştır).
34. Coşkun A, Özdelek R. (2012). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği: Sağlığa yansımaları ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2012; 9 (3): 30-39.
35. Adanu RMK, Johnson TRB. Migration and women's health. *International Journal of Gynecology and Obstetrics*, 2009;106: 179-181.
36. Firth A, Haith-Cooper M. Vulnerable migrant women and postnatal depression: A case of invisibility in maternity services? *British Journal of Midwifery*, 2018; 26(2): 78-84.
37. Szymanski DM, Chung YB. (2003). Internalized homophobia in lesbians. *Journal of Lesbian Studies*, 2003; 7(1), 115-125.
38. Herek GM, Gillis JR, Cogan JC. Psychological sequelae of hate-crime victimization among lesbian, gay, and bisexual adults. *J Consult Clin Psychol*, 1999; 67(6):945-51.
39. Paradies Y. (2006). Defining, conceptualizing and characterizing racism in health research. *Critical Public Health*, 2006; 16(2): 143-57.
40. Alp S, Taştan N. (2011). Türkiye'de Irk ve Etnik Köken Temelinde Ayrımcılığın İzlenmesi Raporu. İstanbul: Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Uygulama ve Araştırma Merkezi.
41. Fırat M, Açıkgöz R. (2020). Elazığ'da yaşayan çingenelerin değişen/ dönüşen meslekleri üzerine nitel bir araştırma . *Journal of Economy Culture and Society*, 2020; 229-248.
42. Tuncay T. Genç kanser hastalarının hastalık anlatılarının güçlendirme yaklaşımı temelinde analizi . *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 2009; 20(2), 69-88.
43. Ulupınar S. (2011). Hemşirelikte güçlendirme . *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*, 2011;15 (2) ,77-84.
44. Dubois, B. L., Miley, K. K. (2013). Social work: An empowering profession. New York: Pearson Higher Ed.

45. Taycan O, Coşkun B. (2020). Ruh sağlığını güçlendirme: kavramlar, kanıtlar, uygulamalar: Özet Rapor. Türkiye Psikiyatri Derneği. (27/07/2021 tarihinde <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42940/9241591595-tur.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
46. Gizir CA. "Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2007; 3(28), 113-128.
47. Yıldırım, B. (2014). Bir yaklaşımın anatomisi: Güçlendirme. İçinde: V. Işıksan (Ed.), Prof. Dr. Gönül Erkan'a Armağan: Sosyal Hizmet ve Mülakat. (ss. 183-191). Ankara: Sosyal Hizmet Araştırma, Uygulama ve Geliştirme Derneği.
48. Çukur, C.Ş. (2008). Yoksulluğun psikolojisi: Yoksulluğun sosyal bilişsel olarak yapılandırılması ve sosyal-duygusal sorunlar ile ilişkisi. A. DURU SALICI. (Ed.) Türkiye'de Yoksulluk Çalışmaları. (s. 97-154). İzmir: Yakın Kitabevi Yayınları.
49. Sharaunga S, Mudhara M, Bogale A. The impact of 'women's empowerment in agriculture' on household vulnerability to food insecurity in the kwazulu-natal province. *Forum for Development Studies*, 2015; 42:2, 195-223.
50. Bahadır Yılmaz E, Öz F. Şiddete maruz kalan kadınlara yönelik güçlendirme programı ve hemşirelik. *Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*. 2019.
51. Şengül S, Fisunoğlu M. Türkiye'de kadın yoksulluğu. *International Conference On Eurasian Economies*, 2014; 7.
52. Tekke M, Coşkun M. Kendini tanıma, kendini gerçekleştirme, kendini aşmışlık, potansiyelin tam kullanan kişi: Kişilerarası iletişim . *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 2019;18 (70), 790-797.
53. Schweinhart LJ, Weikart DP. The high/scope preschool curriculum comparison study through age 23. *Early Childhood Research Quarterly*, 1997; 12,117-143.
54. Thompson, N. (2016). Güç ve Güçlendirme. Nika Yayınevi. Ankara.
55. Arslan H, Bölükbaş N. Huzur evinde kalan yaşlıların psikososyal yönlerinin incelenmesi. *Düşünen Adam*, 2003; 16(4), 235-239.
56. Shearer NB, Fleury J, Ward KA, O'Brien AM. Empowerment interventions for older adults. *West J Nurs Res*, 2012; 34(1):24-51.
57. Fotokian Z, Mohammadi Shahboulaghi F, Fallahi-Khoshknab M, Pourhabib A. The empowerment of elderly patients with chronic obstructive pulmonary disease: Managing life with the disease. *PLoS ONE*, 2017; 12(4).
58. Yüksel Ş, Başterzi AD, (2021). Kitleli Travmalar ve Afetlerde Ruhsal Hastalıkları Önleme ve Sağaltım Klavuzu. Ankara, TPD yayınları.